

विशेष दिवाणी दावा क्र.१०६/२०२२ मधील निशाणी क्र.१९ वरील आदेश

(ताराचंद कुंभारमारवाडी विरुद्ध जेम्स नांद्रेकर)

CNR No.MHSN02005112022

१. प्रतिवादी क्र.१ यांनी प्रस्तुतचा अर्ज दिवाणी प्रक्रिया संहिता क्रम ७ नियम ११ प्रमाणे, वादी यांनी दावा मुदतीत दाखल केला नाही, किंबहुना दावा मुदतबाह्य आहे असे कथन करून सदरचा दावा काढून टाकण्यात यावा या मागणीकरीता केलेला आहे.
२. प्रतिवादींच्या म्हणण्याप्रमाणे वादी यांनी दिनांक ०३/०९/२००७ रोजी व दिनांक ३०/०५/२००८ रोजी झालेल्या अनुक्रमे वटमुखत्यारपत्र व खरेदीपत्र यांना अनुसरून मुळ दावा ठरावाकरीता, ताकीदीकरीता व खरेदीपत्र रद्दबातल होवून मिळणेकरीता दाखल केलेला आहे. प्रतिवादींच्या म्हणण्याप्रमाणे तथाकथीत करारपत्र झाल्यानंतर वादी यांनी प्रस्तुतचा दावा हा तब्बल १३ वर्षांनंतर दाखल केलेला आहे. त्यामुळे वादींनी जे दावा दाखल करण्याचे कारण दाव्यात नमूद केलेले आहे ते हुशारीने नमूद करून प्रस्तुतचा कालबाह्य असा दावा दाखल केलेला आहे. त्यामुळे वादींचा दावा हा मुदतीत नाही असे प्रतिपादन करून प्रतिवादी यांनी वादींचा दावा फेटाळण्याची मागणी केली आहे.
३. सदरहु अर्जाला अनुसरून वादी यांनी त्यांचे विस्तृत म्हणणे नि.क्र.२४ कडे दाखल केलेले आहे. त्यांच्या म्हणण्याप्रमाणे प्रतिवादी क्र.१ व २ यांनी संगनमत करून दिनांक ३०/०५/२००८ रोजी खरेदीखत करून वादी यांची फसवणूक केलेली आहे. त्यानंतर दिनांक ०१/११/२०२१ रोजी उप अधीक्षक, भूमि अभिलेख, मिरज यांनी वादी यांना प्लॉट विभाजनाची नोटीस पाठविलेली होती त्यावेळेस प्रथमतः वादी यांना तथाकथीत खरेदीखताची माहिती झाली असे वादी यांचे म्हणणे आहे. त्यामुळे दिनांक ०१/११/२०२१ रोजी वादग्रस्त खरेदीखता संदर्भात वादी यांना माहिती मिळाल्यानंतर त्यांनी दाखल केलेला प्रस्तुतचा दावा हा मुदतीत आहे असे प्रतिपादन करून त्यांनी प्रतिवादींचा अर्ज फेटाळण्याची मागणी केली.
४. सबब सदरचा अर्ज विचारार्थ घेत असताना, प्रतिवादी क्र.१-वादी

यांचा युक्तिवाद ऐकुन, मी खालील प्राथमिक मुद्दा अवलोकनार्थ काढत आहे, त्याचा निष्कर्ष मी कारणमिमांसेसह खालील प्रमाणे नोंदवित आहे.

अ.क्र.	मुद्दे	निष्कर्ष
१.	वादीच्या दाव्यास मुदतीच्या कायद्याची बाधा येते, त्यामुळे दावा मुदतबाह्य असल्याने दिवाणी प्रक्रिया संहिता क्रम ७ नियम ११ प्रमाणे फेटाळण्यास पात्र ठरतो, ही बाब प्रतिवादी क्र.१ यांनी शाबीत केली आहे का ?	नकारार्थी.
२.	आदेश काय ?	अंतिम आदेशाप्रमाणे.

कारणमिमांसा

५. अर्जाला अनुषंगून मुळ दाव्याचे अवलोकन केले. तसेच प्राथमिक मुद्दयाला अनुसरून प्रतिवादी क्र.१ व वादी यांचा युक्तीवाद ऐकला. उभय पक्षकारांनी दाखल केलेल्या कागदपत्रांचे अवलोकन केले. तसेच प्राथमिक मुद्दयाला अनुसरून तोंडी युक्तीवादा खेरीज अन्य कोणताही साक्षीपुरावा द्यायचा नाही, असे प्रतिपादन वादी-प्रतिवादी क्र.१ यांनी केले. .

मुद्दा क्र.१ बाबत -

६. वादी यांनी मुळ दावा दिनांक ३०/०५/२००८ रोजीचे प्रतिवादी क्र.२ यांनी प्रतिवादी क्र.१ यांचे लाभात करून दिलेले खरेदीपत्र हे रद्दबातल आहे असे जाहीर होवून मिळणेसाठी, तसेच वादी क्र.१ ते ४ यांनी प्रतिवादी क्र.२ यांना दिनांक ०३/०९/२००७ रोजी करून दिलेले वटमुखत्यारपत्र हे रद्दबातल आहे असे जाहीर होवून मिळणेसाठी दाखल केलेला आहे.

७. वादींच्या म्हणण्याप्रमाणे त्यांच्या तथाकथित ०३/०९/२००७ रोजीच्या वटमुखत्यारपत्राचा गैरफायदा घेवून प्रतिवादी क्र.२ यांनी प्रतिवादी क्र.१ यांना दावा मिळकतीचे दिनांक ३०/०५/२००८ रोजी खरेदीपत्र करून दिलेले होते. त्यांच्या म्हणण्याप्रमाणे तथाकथित खरेदीपत्राचा मोबदला वादी म्हणून त्यांना प्राप्त झालेला नाही. तसेच त्यांच्या म्हणण्याप्रमाणे प्रतिवादी क्र.१ व २ यांनी संगनमत करून वादींची

फसवणूक करून दिनांक ३०/०५/२००८ रोजीचे खरेदीपत्र हे विनामोबदला करवून घेतलेले आहे. त्यामुळे वादींची प्रतिवादी क्र.१ व २ यांनी एकत्रीतरित्या फसवणूक केली आहे.

८. वादींच्या म्हणण्याप्रमाणे दिनांक ३०/०५/२००८ रोजी तथाकथित खरेदीपत्र झाल्यानंतर मिळकतीची विभागणी होण्याच्या दृष्टीने दिनांक ०१/११/२०२१ रोजी उप अधीक्षक, भूमि अभिलेख, मिरज यांनी वादी क्र.३ यांना नोटीस पाठविलेली होती. त्यावेळेस प्रथमतः वादी यांना दिनांक ३०/०५/२००८ रोजी प्रतिवादी क्र.२ यांनी प्रतिवादी क्र.१ यांच्यासोबत संगनमत करून त्यांची फसवणूक केली असे समजून आले असे वादींचे म्हणणे आहे.

९. प्रतिवादींच्या म्हणण्याप्रमाणे दिनांक ३०/०५/२००८ रोजी तथाकथित खरेदीपत्र झाल्यानंतर जर त्या खरेदीपत्रा संदर्भात वादी यांची काही तक्रार असेल तर त्यांनी तीन वर्षात म्हणजेच सन २०११ पर्यंत दावा दाखल करणे आवश्यक होते. परंतु वादी यांनी सदरचा दावा हा सन २०२२ साली म्हणजे तब्बल १३ वर्षांनी दाखल केलेला आहे. त्यामुळे वादींच्या दाव्यास मुदतीच्या कायद्याची बाधा येते. त्यामुळे वादींचा दावा हा मुदतीचा कायदा अर्टिकल ५८ व ५९ प्रमाणे मुदतीत नसल्या कारणाने फेटाळण्यास पात्र ठरतो असे प्रतिपादन प्रतिवादी यांनी केलेले आहे.

१०. प्रतिवादींच्या कथनां पुष्यर्थ त्यांनी नामदार सर्वोच्च न्यायालयाचा 2020 DGLS (S.C.) 434 Dahiben Vs. Arvindbhai Bhanushali हा न्यायनिर्णय अवलोनार्थ सादर केलेला आहे. त्यामध्ये दावा जर मुदतीत नसेल तर तो फेटाळता येतो असे नमूद करण्यात आलेले आहे.

११. नामदार सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायनिर्णयाचा मी अत्यंत आदर राखतो. तसेच जर दावा कालबाह्य असेल तर तो फेटाळणे आवश्यक आहे ही बाब सर्वज्ञात आहे. परंतु प्रस्तुत केसमध्ये वादींच्या म्हणण्याप्रमाणे प्रतिवादी क्र.१ व २ यांनी संगनमत करून वादींची फसवणूक केलेली आहे व दिनांक ३०/०५/२००८ रोजीचे खरेदीपत्र करवून घेण्यात आलेले आहे.

१२. वादीचा दावा केवळ मुदतबाह्य आहे या एकमेव कारणास्तव काढून टाकण्यात यावा असे प्रतिपादन प्रतिवादी यांनी केलेले आहे. त्यामुळे दिनांक ३०/०५/२००८ रोजीच्या तथाकथित खरेदीपत्राचे अवलोकन केले. त्यामध्ये प्रतिवादी क्र.२ यांनी प्रतिवादी क्र.१ यांना वादींचे वटमुखत्यार म्हणून खरेदीपत्र लिहून दिलेले होते असे दिसून येते. तसेच वादींनी व प्रतिवादींनी त्यांच्या तोंडी युक्तीवादा दरम्यान तथाकथित खरेदीखताच्या वेळेचे खरेदीखतात नमूद केलेले धनादेश हे देखील मुखत्यारधारक म्हणून प्रतिवादी क्र.२ यांनाच देण्यात आलेले होते असे मान्य केलेले आहे. त्यामुळे वादींच्या म्हणण्याप्रमाणे दिनांक ३०/०५/२००८ रोजीच्या तथाकथित खरेदीपत्राचा मोबदला त्यांना प्राप्त झालेला नाही.

१३. वादींच्या म्हणण्याप्रमाणे प्रतिवादी क्र.२ हे त्यांचे जावई आहेत. त्यांच्या जावयाने वादींचा गैरफायदा घेवून त्यांच्याकडून वादग्रस्त मुखत्यारपत्र करवून घेतले व त्या मुखत्यारपत्राचा आधार घेवून त्यांनी दिनांक ३०/०५/२००८ रोजीचे खरेदीपत्र प्रतिवादी क्र.१ यांना करून दिले. त्यामुळे त्या व्यवहाराची माहिती वादी यांना त्यावेळेस होऊ शकलेली नव्हती.

१४. वादींनी त्यांच्या युक्तीवादा दरम्यान असे कथन केले की, दिनांक ३०/०५/२००८ रोजी जे तथाकथित खरेदीपत्र प्रतिवादी क्र.१ यांच्या लाभात करण्यात आलेले होते. त्या मिळकतीच्या उपविभागणी संदर्भात दिनांक ०१/११/२०२१ रोजी उप अधीक्षक, भूमि अभिलेख यांनी नोटीस पाठविलेली होती. वादींच्या म्हणण्याप्रमाणे दिनांक ३०/०५/२००८ रोजी प्रतिवादी क्र.१ यांनी खरोखरच कायदेशीररित्या मिळकत खरेदी घेतली असती तर इतक्या उशीराने सन २०२१ मध्ये मिळकतीची उपविभागणी करण्याचे त्यांनी का योजले ? हे प्रतिवादी यांचे कृत्य संशयास्पद आहे. त्यामुळे वादींच्या म्हणण्याप्रमाणे त्यांना सर्वप्रथम दिनांक ०१/११/२०२१ रोजी उप अधीक्षक, भूमि अभिलेख यांनी नोटीस पाठविल्यानंतर दिनांक ३०/०५/२००८ रोजीच्या तथाकथित खरेदीपत्राची माहिती मिळाली.

१५. निश्चितच वादींनी दाव्याची मांडणी कशी करायची हे ठरविण्याचे संपूर्ण अधिकार वादी यांचे आहेत. त्यामुळेच वादींना दावा दाखल करण्याचा शिल्पकार असे

म्हटले जाते. वादीने दाव्यामध्ये प्रतिवादी क्र.१ व २ यांनी त्यांची फसवणूक केली असा स्पष्ट आरोप केलेला आहे. तसेच वादींच्या म्हणण्याप्रमाणे प्रतिवादी क्र.२ यांनी त्यांचे नातेसंबंध असताना देखील वादींची फसवणूक केलेली आहे.

१६. निर्विवादपणे दिवाणी प्रक्रिया संहिता क्रम ७ नियम ११ प्रमाणेचा अर्ज विचारार्थ घेत असताना केवळ वादींनी दाव्यामध्ये काय कथने केलेली आहेत याचाच विचार करणे बंधनकारक आहे. सदरहु अर्ज विचारार्थ घेत असताना प्रतिवादी यांनी कोणते बचाव घेतलेले आहेत याचा विचार करता येत नाही. वादींच्या म्हणण्याप्रमाणे त्यांना तथाकथित खरेदीपत्राची प्रथम माहिती दिनांक ०१/११/२०२१ रोजी उप अधीक्षक, भूमि अभिलेख यांनी नोटीस पाठविल्यानंतर झालेली होती. त्यामुळे दावा दाखल करण्याचे कारण हे दिनांक ०१/११/२०२१ पासून चालू झाले हे वादीने केलेले कथन प्रथमदर्शनी केस विचारार्थ घेत असताना चुकीचे आहे अगर खोटे आहे असे म्हणता येणार नाही.

१७. वादी यांनी दाव्याची जी मांडणी केलेली आहे त्यावरून सदरहु दाव्यामध्ये मुदतीचा मुद्दा हा *mixex question of law and facts* अशा स्वरूपाचा आहे. त्यामुळे केवळ प्रतिवादी क्र.१ यांनी दिनांक ३०/०५/२००८ रोजी वादग्रस्त खरेदीपत्र झाल्यानंतर वादी यांनी उशीराने १३ वर्षाने दावा दाखल केला असे कथन केले म्हणून ते कथन जसेच्या तसे स्वीकारणे योग्य होणार नाही.

१८. अशा परिस्थितीत वादींच्या दाव्यामध्ये त्यांना खरेदीखताचा मोबदला मिळालेला नाही अशी तक्रार आहे. तसेच वादींनी प्रतिवादी क्र.२ यांना करून दिलेल्या दिनांक ०३/०९/२००७ रोजीच्या मुखत्यारपत्राचा गैरफायदा घेवून प्रतिवादी क्र.२ यांनी प्रतिवादी क्र.१ सोबत संगनमत करून दिनांक ३०/०५/२००८ रोजीचे बिनभरण्याचे खोटे व बनावट खरेदीपत्र करून दिलेले आहे अशी वादींची गंभीर तक्रार प्रतिवादींविरुद्ध आहे. त्यामुळे सदरहु तक्रारीचे निराकरण हे वादी प्रतिवादींचा पुरावा नोंदविल्याखेरीज होवू शकणार नाही. त्यामुळे वादींच्या तक्रारी या कायदयाशी निगडीत व वस्तुस्थितीशी निगडीत असल्यामुळे सदरहु दावा विचारार्थ घेत असताना **facts & law** दोन्हीचा विचार करणे गरजेचे ठरणार आहे.

१९. त्यामुळे सदरहु दावा हा केवळ आणि केवळ मुदतबाहय आहे या एकमेव कारणामुळे फेटाळण्यास पात्र ठरतो ही बाब प्रतिवादी यांना प्रथमदर्शनी शाबीत करता येवू शकलेली नाही. त्यामुळे प्रतिवादी यांनी दाखल केलेला न्यायनिर्णय व त्यामधील वस्तुस्थिती ही सदरहु घटनाक्रमाशी सुसंगत नसल्यामुळे प्रतिवादी क्र.१ यांनी दाखल केलेला न्यायनिर्णय या खटल्याला लागू होणारा नाही.

२०. त्यामुळे केवळ आणि केवळ वादीने दाव्यात नमूद केलेल्या कथनांवरून सदरहु दावा हा मुदतबाहय आहे असे प्रथमदर्शनी दिसून येत नाही. सबब मुद्दा क्र.१ चा निष्कर्ष नकारार्थी नोंदविण्यात येत आहे. सबब खालीलप्रमाणे आदेश पारीत करण्यात येत आहे.

आदेश

१. प्रतिवादी यांचा नि.१९ कडील अर्ज खर्चासहफेटाळण्यात येत आहे.
२. उभय पक्षकारांनी हुकूमाची नोंद घ्यावी.

सांगली.

(अभय अ. मेहेंदळे)

दिनांक: १७.०९.२०२२

दुसरे सह दिवाणी न्यायाधीश, व.स्तर, सांगली.

प्रमाणपत्र

मी खात्रीपुर्वक सांगतो की, सदरहु पी. डी. एफ. फाईलमधील सर्व मजकूर मुळ आदेशाप्रमाणे शब्द नि शब्द बरोबर आहे.

लघुलेखकाचे नाव	-	सतिश कृष्णा पाटील
कोर्टाचे नाव	-	दुसरे सह दिवाणी न्यायालय व. स्तर, सांगली.
आदेश घोषित दिनांक	-	१७/०९/२०२२
पी.डी.एफ/अपलोडचा दिनांक	-	१९/०९/२०२२